

Razvoj zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj

Grudić, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, University Department for Forensic Sciences / Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:227:389181>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-05**

SVEUČILIŠTE
U
SPLITU

SVEUČILIŠNI
ODJEL ZA
FORENZIČNE
ZNANOSTI

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department for Forensic Sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA
FORENZIČNE ZNANOSTI**

FORENZIKA I NACIONALNE SIGURNOSTI

DIPLOMSKI RAD

**RAZVOJ ZAŠTITARSKIH TVRTKI U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

MARKO GRUDIĆ

Split, svibanj 2023.g.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA
FORENZIČNE ZNANOSTI

FORENZIKA I NACIONALNE SIGURNOSTI

DIPLOMSKI RAD
RAZVOJ ZAŠTITARSKIH TVRTKI U REPUBLICI
HRVATSKOJ

MENTOR prof. dr. sc. Josip Kasum

KOMENTOR dr. sc. Marko Pilić

MARKO GRUDIĆ

529/2020

Split, svibanj 2023.g.

Rad je izrađen u Splitu

pod nadzorom mentora prof.dr.sc. Josipa Kasuma i komentora dr.sc. Marka Pilića

u vremenskom razdoblju od 2. rujna 2022.godine do 16.svibnja 2023. godine

Datum predaje diplomskog rada: 18. svibanj 2023. godine

Datum prihvatanja rada: 19. svibanj 2023. godine

Datum obrane rada: 25. svibanj 2023. godine

Ispitno povjerenstvo: 1. doc. dr. sc. Tonći Prodan

2. doc. dr. sc. Marko Perkušić

3. prof. dr. sc. Josip Kasum

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. CILJ RADA.....	3
3. IZVORI PODATAKA I METODE	4
3.1. Forenzički pristup.....	5
3.2. Zakon o privatnoj zaštiti.....	5
3.3. Međunarodni aspekt i zaštitarska djelatnost	9
3.3.1.Hrvatski ceh zaštitara – strukovna zaštitarska komora	13
3.3.1.1. Statut Hrvatskog ceha zaštitara – strukovne zaštitarske komore.....	15
3.3.2. Konfederacija europskih sigurnosnih službi	15
3.3.3.Razvoj zaštitarske djelatnosti u Republici Hrvatskoj	19
3.3.3.1. Privatne zaštitarske tvrtke	21
4. REZULTATI I RASPRAVA	27
5. ZAKLJUČAK	32
6. LITERATURA.....	33
SAŽETAK	36
SUMMARY	37
ŽIVOTOPIS	39
IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI.....	41

1. UVOD

Ovaj rad sam izradio u potpunosti samostalno uzimajući u obzir stečeno znanje tijekom pohađanja studija, a nadopunjujući isto s dostupnom literaturom. Tema ovog diplomskog rada je razvoj zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj. Uvid u razvoj zaštitarskih tvrtki u ovom radu postići će se:

- analizom pravne građe,
- proučavanje znanstvenih i inih radova različitih autora,
- te uvidom u aktivnosti određenih udruga.

Po pojedinim poglavljima ovoga rada će se odgovarajuće citirati korištenje navedenih izvora. Temeljem spoznaja iz proučavane literature danas se prema važećoj pravnoj regulativi privatnom zaštitom smatra poseban oblik gospodarske djelatnosti u području sigurnosti. Privatna zaštita se provodi radi primjerice postizanja prihvatljive razine privatne i/ili javne sigurnosti građana i njihove imovine. Također se može koristiti i za održavanje reda i mira u posebno ugovorenom obuhvatu.

U nastanku i razvoju zaštitarskih tvrtki može se naglasiti uloga Hrvatskog ceha zaštitara i Konfederacija europskih sigurnosnih službi. Uloga Hrvatskoga ceha zaštitara kao udruge zaštitarskih tvrtki i pojedinaca važna je dijelom i u smislu koordinacije za razvoj zaštitarstva na razini Republike Hrvatske. Konfederacija europskih sigurnosnih službi na razini Europske unije djeluje kao profesionalna organizacija sigurnosne industrije i predstavlja privatne zaštitarske službe. Organizaciju priznaje Europska komisija. Može se tvrditi da svaka država temeljno uređuje i upravlja vlastitim sustavom sigurnosti. Iz različitih definicija sigurnosti proizlaze i različita područja primjene. U Republici Hrvatskoj i drugima državama Europske Unije postoji potražnja zaštite osoba i imovine iznad uobičajenog područja djelovanja u domeni određene države, zbog čega se traži, odnosno od velike je važnosti koristiti usluge sustava privatne zaštite.

Općenito, uloga zaštitara u Hrvatskoj, ali i svijetu smatra se bitnom i za održavanje javne sigurnosti i reda. Republika Hrvatska poduzela je potrebne aktivnosti u cilju osiguranja ispunjavanja visokih standarda profesionalnosti i odgovornosti zaštitarske djelatnosti.

Može se tvrditi da gospodarski razvoj različitih država i na različitim razinama svakako pored pozitivnih učinaka na čitav gospodarski sustav određene zemlje, postavlja ispred državnog sustava određene nove zahtjeve, posebno u području sigurnosti, iz čega se može uočiti važnost aktivnosti različitih sigurnosnih tvrtki.

Privatne zaštitarske tvrtke smatraju se granom sigurnosne industrije za koje se prema svim relevantnim činjenicama može utvrditi relativno brz razvoj. Analizirajući gospodarski razvoj općenito, pretpostavlja se da će taj razvoj pratiti i razvoj privatnih zaštitarskih tvrtki. U radu su kao primjer posebno obrađene dvije zaštitarske tvrtke u Republici Hrvatskoj na čijim primjerima se djelomično obrađuju sadržajne cjeline obuhvaćene proučavanom literaturom. Za obje zaštitarske tvrtke ishođena je suglasnost za obradu, korištenje, preuzimanje i analiziranje podataka o poslovanju, na čemu se posebno zahvaljujem.

U ovom radu su se koristile različite znanstveno istraživačke metode. Važnost privatne zaštite također se utvrđuje i s polazišta forenzike u smislu prevencije neželjenih događaja.

2. CILJ RADA

Ciljem ovog rada smatra se provedba istraživanja povezanog s razvojem zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj. Tako će se istražiti kako su se zaštitarske tvrtke, kao i sama djelatnost zaštitarstva tijekom vremena razvijale u cilju osiguranja najveće moguće sigurnosti za građane koju provode zaštitarske tvrtke u svom području poslovanja. Pomoćni ciljevi odnose se na analizu i utvrđivanje utjecaja razvoja zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj u odnosu na moguće sigurnosne prijetnje, rizike i izazove za Republiku Hrvatsku. Provedena istraživanja ovog rada temelje se na analizi dostupnih izvora. Pored dostupnih izvora, pravne literature i radova znanstvenika u ovom području pregledno će se analizirati dvije zaštitarske tvrtke u Republici Hrvatskoj, za što je ishoduena njihova suglasnost za namjeravano prikupljanje informacija, istraživanje i obrađivanje istih. Može se tvrditi da je današnja vrsta usluge privatne zaštite na zaštitarskom tržištu prisutna već duži niz godina, te se samim time i povećala potražnja za istom, iako se smatra da razina nije tolika da bi obuhvatila relativno veći udio mogućih prijetnji.

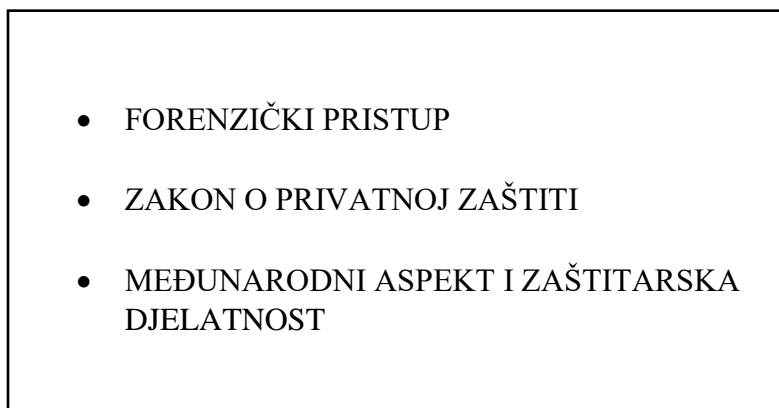
Glavnim ciljem ovog rada može se smatrati utvrđivanje razvoja zaštitarskih tvrtki, zakonske podloge i pokazatelja njihovog djelovanja u Republici Hrvatskoj od početka nastajanja zaštitarstva kao djelatnosti. Obradom raspoložive literature, primjenom uočenih i obrađenih činjenica, prikazivanjem stvarnog stanja i samom analizom poslovanja na primjerima dvije zaštitarske tvrtke u ovom radu, može se primijetiti iznimna važnost postojanja i djelovanja zaštitarskih tvrtki.

Primjećuje se različita razina razvijenosti zaštitarskih tvrtki. Pretpostavlja se da je u skladu s različitim stupnjem razvijenosti samih zemalja. Stoga se od postavljenog istraživanja u ovom radu može očekivati uvid u odgovor na pitanje: „Kako gospodarski razvoj društva utječe na razvoj različitih zaštitarskih tvrtki?“. Isto tako, ovim radom se očekuje pružiti uvid u raznolikost i dinamiku razvoja zaštitarskih tvrtki uz spoznaju njihovog utjecaja na društvo u cjelini koje nedvojbeno želi u što većoj mjeri ostati sigurno i biti sigurnije.

Zaključno se očekuju sistematizirane spoznaje o utvrđivanju pojma zaštitarstva, razvoja djelatnosti zaštitarstva, razvoj i nastanak zaštitarskih tvrtki, zakonske podloge za poslovanje istih i utvrđivanje pokazatelja njihovog djelovanja u Republici Hrvatskoj.

3. IZVORI PODATAKA I METODE

U radu se koriste metode analize, sinteze, kao i komparacije informacija i podataka iz javno dostupnih izvora. Također će se koristiti i ostale znanstveno istraživačke metode primjenjive za planirano istraživanje, kao što su elementi statistike i slično. Potrebno je naglasiti da se također s forenzičkog odnosno preventivnog polazišta utvrđuje značaj privatne zaštite u Republici Hrvatskoj. Izvori podataka su raznovrsni. Odnose se na primjerice sekundarne izvore podataka, pravne izvore, članke (radove) na hrvatskom i engleskom jeziku, određene zakone, pripadajuće pravilnike, te službenu dokumentaciju odabranih zaštitarskih tvrtki za koje je ishođena potrebna dozvola za korištenje istih. Korišteni su i javno dostupni podaci organizacija važnih za djelatnost i razvoj zaštitarstva, analizirani su znanstveni i stručni radovi tematski povezani s namjeravanim istraživanjem, te relevantni internetski izvori. U povezanosti s forenzičkim pristupom dostupni izvori mogu se prikazati na sljedeći način. (Slika 1.)

-
- FORENZIČKI PRISTUP
 - ZAKON O PRIVATNOJ ZAŠTITI
 - MEĐUNARODNI ASPEKT I ZAŠTITARSKA DJELATNOST

Slika 1. Forenzički pristup i odabir dostupnih izvora povezanih sa zaštitarskom djelatnošću

Izvor: izradio autor

Dio analiziranih materijala prikupljen je u gradskoj knjižnici “Fran Galović” iz Koprivnice, sa službenih stranica Narodnih novina i iz stručne literature prikupljene i proučavane tijekom studija na Sveučilištu u Splitu, Sveučilišnom odjelu za forenzične znanosti, modulu Forenzike i nacionalne sigurnosti.

3.1. Forenzički pristup

Pored navedenih znanstveno istraživačkih metoda, te uz primjenu ostalih znanstveno istraživačkih metoda može se naglasiti važnost forenzičkog pristupa problematici obuhvaćenoj ovim radom. Cjelovita djelatnost zaštitarskih tvrtki odvija se u različitim uvjetima pojedinih gospodarskih područja. Ta područja iskazuju svoje specifičnosti. Stoga i specifičnosti pojedinih gospodarskih područja bivaju povezana sa smjerom za koji se opredijelila određena zaštitarska tvrtka.

Primjerice u Republici Hrvatskoj u cilju postizanja očekivanih rezultata samo istraživanje valja provesti koristeći forenzički pristup. To se izravno omogućuje interdisciplinarnim, multidisciplinarnim, pa i transdisciplinarnim pristupom koji se primjećuje u radu drugih autora u povezanosti s forenzičkim znanostima, a posebno u domeni prevencije budućih neželjenih događaja.

3.2. Zakon o privatnoj zaštiti

Prema relevantnom Zakonu o privatnoj zaštiti djelatnost privatne zaštite u Republici Hrvatskoj odnosno zaštitarska gospodarska djelatnost definira se: „Zaštitarske gospodarske djelatnosti koje se obavljaju radi dovođenja privatne i javne sigurnosti građana i njihove imovine na prihvatljivu razinu te održavanja reda i mira u okviru ugovorenog opsega. sigurnosti". (18) Ovaj zakon smatra se izuzetno važnim za djelovanje zaštitarskih organizacija u okviru zaštitarske gospodarske djelatnosti. Sam zakon je temelj, a može se tvrditi i skup smjernica za zaštitarske tvrtke, njihovo poslovanje i provedbu usluga koje pružaju.

Općenito se može tvrditi da se suvremene sigurnosne prijetnje stalno razvijaju i umnožavaju iz čega je evidentno kako njihova učestalost pojave bilježi određeni porast. Sam odgovor na određenu prijetnju mora ispuniti specifične zahtjeve. Stoga se može naglasiti neophodnost stalne i pravodobne analize razvojnih procesa u smislu potencijalnih rizika. Ovakvim pristupom se pravodobno utječe na stvaranje odgovora na sigurnosnu prijetnju. Ta stalna i

pravodobna analiza dobrim dijelom zahtijeva prethodno sugerirani forenzički odnosno preventivni pristup.

Današnji koncepti sigurnosti pokazuju značajke sinergije. Oni se odnose na ukupnost svih čimbenika primjenjivog sigurnosnog odgovora na sigurnosnu prijetnju. Naime, može se tvrditi da privatni sektor u području sigurnosti mora pratiti praktički evolucijski ciklus potencijalnih prijetnji, a sve u cilju osiguravanja odgovarajućih mjera zaštite. Ovakvim pristupom se izravno omogućuju aktivni odgovori na određenom manjem tj. mikro području interesa. Tako se u analiziranom Zakonu o privatnoj zaštiti primjećuje da se za razvoj adekvatnog i učinkovitog odgovora na potencijalne sigurnosne prijetnje smatra izuzetno važnom analiza praćenja trendova i evolucija potencijalnih sigurnosnih prijetnji u području privatne zaštite, dostupnosti raznolikih raspoloživih informacija, modeliranja i optimizacije sigurnosnih aktivnosti. (18)

Poslovi privatne zaštite u povezanosti s objektom same zaštite u pravilu se mogu obavljati na dva načina i to; izvan ili unutar samog objekta zaštite ili oko osobe na javnom prostoru koju se privatno štiti (štićena osoba). Samu planiranu aktivnost potrebno je najmanje 24 sata unaprijed najaviti nadležnoj policijskoj upravi. Pored navedenog, važno je priložiti potpisan ugovor s naručiteljem određenog privatnog zaštitarskog posla, npr. zaštita i sigurnost navijača na stadionu. (2)

Prema Zakonu o privatnoj zaštiti poslovi privatne zaštite razlikuju se prema složenosti posla. Tako se razlikuju poslovi: (18)

1. čuvara
2. zaštitara
3. zaštitara – tehničara

Zaštitarske tvrtke svojim zaposlenicima osiguravaju određena sredstva bitna za obavljanje same zaštitarske djelatnosti. Tako su zaštitarske tvrtke svojim zaposlenicima koji imaju dopuštenje za obavljanje poslova zaštite dužne osigurati odgovarajuću odoru. Zaposlenici se obavezuju na nošenje odore. Sama odora ima “logo” tvrtke, dijelom u cilju prepoznatljivosti i uočljivosti. Dakako da postoje izuzeci. Djelatnici tj. zaposlenici zaštitarskih tvrtki ne moraju nositi odoru ukoliko zaštitarska tvrtka ima prethodno ishodeno odobrenje resornog Ministarstva. Tada djelatnici mogu biti odjeveni u građansku odjeću. Također iznimno, tjelohranitelji također ne

moraju nositi odoru. Sama odora u pogledu izgleda mora zadovoljiti određene kriterije. Tako odora ne smije biti svojom bojom, krojem i oznakama istovjetna ili slična odorama Hrvatske vojske - HV, odorama policijskih službenika resornog Ministarstva - MUP, odorama državnih službenika ostalih tijela državne vlasti ili odorama osoba koje za istu pravnu osobu obavljaju neke druge poslove, a koji se ne svrstavaju u poslove privatne zaštite. (18)

Sam pojam "industrija privatne zaštite" kako se koristi u ovom dijelu rada sastoji se od četiri sektora. Tako se privatnim zaštitarskim društvima smatraju poduzetnici koji profesionalno obavljaju svoju djelatnost za treće osobe. Cilj djelovanja privatnih zaštitarskih društava odnosi se na očuvanje sigurnosti osoba i imovine, i održavanje javnog reda i mira. U tom cilju uglavnom koriste resurs ljudstva. Nadalje se navode privatni zaštitarski servisi. Njima se smatraju organizacije s obilježjima samostalnog obavljanja poslova za svoju tvrtku. Njihovim ciljem rada smatra se očuvanje sigurnosti osoba i imovine, i održavanje javnog reda i mira koristeći uglavnom radnu snagu. Navedeno se također u literaturi može prepoznati pod pojmom "*inhouse security*". Također se mogu navesti i privatne središnje alarmne postaje. Njima se smatraju poduzeća koja na profesionalnim temeljima obavljaju poslove za treće osobe s namjerom očuvanja sigurnosti osoba i imovine, i održavanje javnog reda i mira. (11) Izrazito mnogo aktivnosti u području zaštite i sigurnosti svrstava se u industriju privatne zaštite. (11) Sveukupno, analizirane aktivnosti sastoje se od sljedećega: (11)

- nadzora i zaštite pokretnina i nekretnina,
- čuvanje imovine i nadzor na javnoj prometnici,
- prijevoz novca i dragocjenosti,
- zaštita osoba (VIP zaštita, npr. uz pomoć tjelesnih čuvara),
- upravljanje/administracija središnjih alarmnih nadzornih stanica,
- unutarnja zaštita i zaštita trgovina, interni detektivi, kontrola pristupa,
- posjećivanje događaja,
- skrbništvo nad pritvorenima ili zatvorenima,
- držanje ključeva,
- sigurnost parkirališta uključujući mega-trgovačke centre,
- nadzor stambenih blokova; kurirske i kurirske usluge, usluge recepcije i portira,
- rukovanje alarmima i alarmnim sustavima,

- CCTV nadzor; dužnosti hitnog odgovora,
- rutinska kontrola prometa i
- sigurnosne konzultacije.

U Narodnim novinama, broj 31/2010. objavljen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privatnoj zaštiti. Navedeni zakon je stupio na snagu 18. ožujka 2010. godine. Zakon se uskladio s pravnom stečevinom Europske unije - EU. Izmijenjene su ili dopunjene odredbe Zakona o privatnoj zaštiti (23) čime se isti usklađuje s akademskim i stručnim nazivima, akademskim stupnjem i Prekršajnim zakonom. (24) To se primjerice odnosi na uvjete neophodne za obavljanje poslova čuvara, poslove osiguranja radne opreme, problematike izdavanje radnih naloga, kao i na odgovornu osobu pravne osobe u poslovima privatne zaštite. Izmjene navedenog zakona odnose se na članke povezane s obavljanjem poslova privatne zaštite samog objekta ili oko objekta, oko osobe koju se štiti ili na određenoj javnoj površini. U navedenim odnosima sudjeluju razna državna tijela i organizacijski oblici. Tako se mogu navesti sljedeći: Ministarstvo unutarnjih poslova, policijske uprave, davatelji usluga i korisnici privatne zaštite. Valja naglasiti da se između naručitelja i davatelja usluga sklapa ugovor, stoga je potrebno imati i određena znanja iz obveznih odnosa. (4)

Jednom od javnopravnih značajki radnih odnosa zaposlenih u privatnoj zaštiti smatra se i neophodna izobrazba. Samu izobrazbu može provoditi Ministarstvo unutarnjih poslova i ustanove sukladno propisima o obrazovanju. Stoga se može tvrditi da su za funkcioniranje zaštitarskih tvrtki bitni opći, upravno pravni i posebni upravni postupci zajedno sa propisima. (3)

Naglašava se postojanje zadnje izmjene tj. trenutno vrijedeći Zakon o privatnoj zaštiti (1.1.2023.) na dan uvođenja eura za službenu valutu u Republici Hrvatskoj. Baš zbog uvođenja valute eura bilo je potrebno promijeniti iznose kazni i ostalih mjera propisanih Zakonom. (18) Tako je prestao važiti prethodni Zakon o privatnoj zaštiti. Razvidno je da su sve pravne osobe i obrtnici s odobrenjem za obavljanje djelatnosti privatne zaštite sukladno odredbama Zakona o privatnoj zaštiti dužne uskladiti poslovanje prema novim odredbama. Propisani rok za usklađivanje odredio se u trajanju od šest mjeseci od dana stupanja samog Zakona na snagu.

Može se zaključiti da se pregledno analizirani Zakon o privatnoj zaštiti smatra temeljnom pravnom podlogom neophodnom za funkcioniranje same djelatnosti privatne zaštite u Republici Hrvatskoj. On sadrži sve bitne elemente neophodne za razumijevanje, planiranje, ustrojavanje i provedbu svih aktivnosti predviđenih kroz skup djelatnosti zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj. Sam razvoj navedenog zakona upućuje na zaključak da se isti mijenjao i nadograđivao sukladno međunarodnom položaju Republike Hrvatske u izrazito dinamičkim uvjetima. Ta dinamika razvidna je iz niza činjenica, od kojih se za primjer mogu navesti; uključivanje Republike Hrvatske u svjetske gospodarske trendove, uključivanje Republike Hrvatske u Europsku uniju, ulazak Republike Hrvatske u Schengenski prostor, uvođenje nove platne valute eura i sl. Sve navedeno je uzrokovalo i posljedične promjene tj. prilagodbu državnog sustava novonastalim okolnostima. Navedeno nedvojbeno utječe i na sam gospodarski sustav, te se stoga može smatrati i dijelom sveukupne gospodarske djelatnosti Republike Hrvatske.

Iz svega naglašenog može se tvrditi kako je sve zajedno u zakonodavnom i gospodarskom smislu, djelomično, izravno i neizravno imalo znatan utjecaj na prilagodbu i razvoj zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj.

3.3. Međunarodni aspekt i zaštitarska djelatnost

Međunarodni aspekti u povezanosti sa zaštitarskom djelatnošću također se smatraju bitnim u razvoju same zaštitarske djelatnosti. Oni se djelomično mogu proučiti uvidom u neke aktivnosti Konfederacije europskih sigurnosnih službi (*CoESS*), čija će se uloga u ovom radu kasnije detaljnije proučiti. Može se uvidjeti da su se na međunarodnoj razini u djelatnosti nadalje proučavanih relevantnih organizacija i temeljem utvrđenih činjenica u vezi porasta postojećih i eventualnih novih nesigurnosti provodile raznolike aktivnosti povezane s obukom novih osoba u poslovima privatne zaštite. Te aktivnosti su za cilj smatrale što bržu i bolju provedbu raznolikih mjera sigurnosti. Za primjer se može navesti da na području EU nije postojao priručnik o temeljnoj obuci od kojeg bi se očekivalo da postavlja jasne okvire i smjernice poslovanja privatnim zaštitarima u obavljanju poslova privatne zaštite. Sljedeći te razloge 1999. godine Konfederacija europskih sigurnosnih službi (*CoESS*) i *UNI Europa* stvaraju priručnik naslova: “*European Vocational Training for Basic Guarding*”. Ciljem nastajanja ovog priručnika za obuku smatra se

uspostavljanje generičkog temeljnog okvira provedbe obuke. Napravljen je na način da se u njemu sadržano može prilagoditi na nacionalnim razinama primjene. Ovaj priručnik se smatra minimalnim standardom sukladnim s određenim nacionalnim zakonodavstvom.

Također se može tvrditi da je na globalnoj razini zemljopisna pokrivenost veća od pokrivenosti same Europske Unije. Naime, radi se o trideset i četiri zemlje sudionice. Te zemlje sudionice su sljedeće: Austrija, Belgija, Bugarska, Švicarska, Cipar, Češka, Njemačka, Danska, Estonija, Španjolska, Finska, Francuska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Grčka, Hrvatska, Mađarska, Irska, Italija, Litva, Luksemburg, Latvija, Malta, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunjska, Švedska, Slovenija, Slovačka, Turska, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija i Srbija.

Zadržavajući se na međunarodnim aspektima i promatrajući određenu državu može se navesti da zaštitarske tvrtke imaju različitu ulogu u određenoj državi. Ta uloga je u izravnoj povezanosti s nizom čimbenika. Tako se može za primjer navesti razvoj tržišta, primjena novih tehnika primjenjivih u poslovnom upravljanju, konkurentno tržišno natjecanje, ugovaranja poslova privatnih tvrtki u dijelu prethodnih djelatnosti određenih javnih službi i sl.. Važnim i prvenstvenim čimbenikom odgovornim u razvoju samog zaštitarstva svakako se smatra vlada određene države. Sljedećim ili sekundarnim utjecajnim čimbenikom smatra se postignuta razina demokracije i vladavine prava u tranzicijskim državama. (25) Relativno puno postkomunističkih europskih država nalazile su se ili se još uvijek nalaze u procesima provedbe složenih ekonomskih i političkih reformi. Te reforme posljedično stvaraju i promjene u radu državnih tijela.

Radi promjena u načinu funkcioniranja javlja se percepcija javnosti da državna tijela kao npr. policija i druge službe državne sigurnosti nisu u stanju cjelovito i učinkovito suočavati se s problemima kriminalnih aktivnosti koje se nedvojbeno povećavaju radi samih tranzicijskih procesa. To ukazuje na neophodnost povećanja potražnje za uslugama privatnih zaštitarskih tvrtki.

Također se može napomenuti da je važnost privatnih zaštitarskih tvrtki u pojedinim zemljama različita. Ona svakako ovisi o vrstama prijetnji i rizika s kojima se društvo određene države suočava. Određene države se suočavaju s porastom broja atentata zbog čega je evidentno povećanje potražnje za uslugama privatne zaštite samih osoba. Primjerice u Rusiji sama privatizacija sigurnosti se ne smatra evolucijskim procesom. Privatizacija poslova u vezi sigurnosti

uslijedila je kao posljedica raspada Sovjetskog Saveza i stvaranjem novonastalog kapitalizma na tim prostorima. Tadašnje državne institucije nisu bile u mogućnosti održati državni monopol u poslovima povezanim sa sigurnošću, pa su privatne zaštitarske tvrtke dobile mogućnost preuzimanja praktički viška osoblja zbog smanjenja sastava državne policije, obavještajnih službi i vojske. Na taj način popunile su se nastale praznine u vidu sigurnosti. (26) Još jedan primjer je Gruzija u kojoj je u pravilu teško procijeniti ulogu zaštitarskih službi zbog nepostojanja jasne strukture privatnog zaštitarskog sektora i regulatornih državnih tijela. Nedostaju posebne zakonske odredbe i ne vode se statistički podaci. Iako se procjenjuje da postoji između 250 i 300 privatnih zaštitarskih tvrtki, samo njih desetak su glavni lideri s prvenstvenim djelatnostima u zaštiti imovine. (27) Važno je uz Gruziju navesti i Azerbajdžan, posebno zbog relativno jake razvojne uloge zaštitarskih tvrtki u zaštiti energenata i energetske dobara, naftovoda, benzinskih stanica i radnih kampova u kojima su smješteni naftni radnici. (5)

Zaštitarske tvrtke zauzimaju svoju poziciju i u prevenciji kriminala. Ipak, neophodnim se smatra provesti mjere radi osiguranja nezadiranja njihovih aktivnosti u ulogu policije i neugrožavanja slobode pojedinca i javnog reda. (28) Evidentno je da se pokušava ostvariti ravnoteža između privatnog i javnog zaštitarskog djelovanja. Želi se zajedničkim snagama postići najveća moguća razina sigurnosti.

Zaštitarstvo kao djelatnost valja provoditi prema kodeksu ponašanja za javno osoblje, a sukladno preporuci o kodeksima ponašanja za javno osoblje. (12) To je posebna preporuka o Europskom kodeksu policijske etike. Preporukom se sagledava važnost samoregulacije privatnih zaštitarskih tvrtki, proučavaju se pitanja zapošljavanja, obuke, odora, zaštite podataka, možebitne korupcije, uporabe sile na dužnosti i sl.. Iako se općenito odnosi na djelatnosti policije, dio odredbi se izravno primjenjuje i predstavlja temelj učinkovitog kodeksa ponašanja u privatnom zaštitarstvu. Povezanost privatnih zaštitarskih tvrtki i policije može biti i dijelom problematična, iako se općenito promatrajući moraju pridržavati sličnih ili istih odredbi propisanih pojedinim kodeksima. Bitnim problemom smatra se mogući sukob interesa. On može nastati kao posljedica akumulacije javnih i privatnih poslova privatnih zaštitarskih tvrtki i policije. Dio država taj problem rješava donošenjem zakona u povezanosti s ograničavanjima nedopuštene akumulacije aktivnosti. Na primjer, privatne zaštitarske tvrtke u Belgiji, Grčkoj i Portugalu ne smiju biti uključene u proizvodnju i distribuciju oružja. Zaposlenici koji obavljaju djelatnost zaštitarstva u nekim

državama ne smiju tijekom posljednjih pet godina obavljati poslove u policiji ili tajnim službama, biti službenici za kriminalističke istrage ili obavljati dužnost na bilo kojem javnom položaju. U Litvi ne smiju obavljati poslove odvjetništva ili javnog bilježništva. (15)

Iz proučenih nekoliko primjera može se uvidjeti važnost različitosti u specifičnim poljima zaštitarskih djelatnosti. Iako većina država ima uređen regulatorni okvir poslovanja zaštitarske djelatnosti, ipak postoji i iznimaka. Može se navesti Srbija, koja prema dostupnim informacijama nema uspostavljeni regulatorni okvir, i samim time zaštitarske službe ne podliježu određenim posebnim zahtjevima za ulazak u proces provođenja usluga. (1)

Razvidno je da se međunarodni aspekt problematike zaštitarske djelatnosti može procijeniti kroz inicijative različitih organizacija povezanih s poslovima zaštitarske djelatnosti i prema raznolikim analizama provedenih samostalno i/ili u okviru različitih organizacija u izradi različitih autora. Može se zaključiti da su preporuke od relativno velike važnosti za svaku granu gospodarstva, pa tako i zaštitarske djelatnosti. Međunarodni aspekt problematike zaštitarske djelatnosti se u različitim zemljama primjenjuje na donekle slične načine. U utvrđivanju načina ustrojavanja zaštitarskih organizacija može poslužiti primjer Republike Hrvatske u razvoju, uspostavi i radu istih.

Polazeći od međunarodnog aspekta u povezanosti sa zaštitarskom djelatnošću, dalje se u radu detaljnije prikazuje uloga i značaj djelatnosti Konfederacije europskih sigurnosnih službi (engleska skraćenica *CoESS*) i Hrvatskog ceha zaštitara, uz prikaz razvoja zaštitarske djelatnosti u Republici Hrvatskoj. (Slika 2)

Nakon utvrđivanja uvjetno rečeno “zakonskog ili regulatornog okvira” pristupa se istraživanjima samog razvoja zaštitarskih tvrtki od prvih organizacijskih oblika do današnjih suvremenih organizacijskih struktura.

- HRVATSKI CEH ZAŠTITARA
- KONFEDERACIJA EUROPSKIH SIGURNOSNIH SLUŽBI
- RAZVOJ ZAŠTITARSKE DJELATNOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Slika 2. Forenzički pristup i odabir dostupnih izvora povezanih sa zaštitarskom djelatnošću

Izvor: izradio autor

3.3.1. Hrvatski ceh zaštitara – strukovna zaštitarska komora

Hrvatski ceh zaštitara (*Croatian Security Association – Professional Security Chamber*) odnosno strukovna zaštitarska komora smatra se udrugom zaštitarskih tvrtki i pojedinaca. Njima je zaštita primarna djelatnost i područje interesa. Svoju djelatnost provodi sukladno Statutu Hrvatskog ceha zaštitara – strukovne zaštitarske komore. Udruga je osnovana na osnivačkoj skupštini Hrvatskog ceha zaštitara 18. studenog 1992. godine. Ista je službeno upisana u Registar udruženja građana 11. prosinca 1992. godine. Koristila se relativno stara riječ „ceh“ izražavajući određenu mjeru ponosa na nasljeđe nastalo nakon ukidanja cehova na području Zagreba. Ova udruga djeluje samostalno, dobrovoljno i slobodno u organizaciji pravnih i fizičkih osoba. Djeluju javnim radom u cilju obavljanja zaštitarskih djelatnosti sa sjedištima na području Republike Hrvatske. Prethodnikom proučavanog hrvatskog ceha zaštitara smatra se Odbor za tehničku zaštitu u Zagrebu, s istim osnivačima.

Struktura tijela Udruge Hrvatskog ceha zaštitara obuhvaća sljedeće strukturne dijelove: predsjednica udruge, dopredsjednik za tjelesnu zaštitu, dopredsjednik za tehničku zaštitu, upravni odbor, nadzorni odbor, sud časti, skupština, tajnik i savjet Udruge. O radu odbora i povezanih komisija skrbe koordinatori. Njih imenuje Upravni odbor. Odbori se dijele na radne odbore:

1. tjelesne zaštite,
2. tehničke zaštite,
3. projektantske zaštite i

4. bankarsko-novčarske zaštite.

Članom Udruge može se postati potpisivanjem pristupnice dobrovoljnog učlanjenja. Potrebno je plaćati godišnju članarinu. Članovi Udruge mogu biti i pravne i fizičke osobe s djelatnošću u području zaštitarstva i/ili ukoliko su na drugi način zainteresirane za problematiku povezanu sa zaštitom osoba i imovine. Članovi Udruge su:

1. redoviti,
2. podupirajući i
3. počasnici.

Redoviti članovi mogu biti pravne i fizičke osobe. Tu se primjerice nalaze obrtnici s djelatnošću povezanom s područjima protuprovalnih sustava, protuprepadnih sustava, sustava za zaštitu osoba, vatrodajavnih sustava, sustava za automatsko gašenje požara, čuvarskom službom, službom šticećenja osoba, detektivskom djelatnošću, tjelesnom zaštitom, zaštitom u transportu, kriptografskom zaštitom i drugim mogućim oblicima zaštite. Redoviti članovi pomoću svog predstavnika imaju pravo glasa.

Podupirajućim članom također može postati fizička ili pravna osoba. U tom slučaju treba postojati pisani prijedlog redovitog člana prema Upravnom odboru. Nije nužno da ta fizička ili pravna osoba mora striktno obavljati djelatnost povezanu s područjem zaštite. Važnim se smatra da svojim radom, materijalno ili na drugi način pomaže Udruzi. Ta pomoć odnosi se na ostvarivanje ciljeva Udruge i obavljanje njene djelatnosti. Počasni članovi smatraju se članovima izuzetno zaslužnima za rad i razvoj Udruge, kao i zaštitarske djelatnosti u cjelini.

Osnovnim ciljem osnivanja i djelovanja hrvatskog ceha zaštitara smatra se okupljanje, zaštita i usklađivanje strukovnih interesa zaštitarskih tvrtki, pojedinaca i ostalih udruga s područjem interesa i djelovanja u sigurnosti. Udruga promiče, zastupa i štiti zajedničke interese članica ispred državnih i drugih tijela. Te aktivnosti provodi u zemlji i inozemstvu. Spomenute aktivnosti odnose se na; organiziranje seminara, savjetovanja, konferencije, prezentacije i slična događanja. Također obuhvaćaju i izdavanje preporuka povezanih za zaštitarskom djelatnošću, te promicanje glasila same udruge u svrhu promicanja zaštitarske djelatnosti.

3.3.1.1. Statut Hrvatskog ceha zaštitara – strukovne zaštitarske komore

Potrebno je spomenuti temeljni akt Hrvatskog ceha zaštitara. To je Statut Hrvatskog ceha zaštitara. On je usvojen na sjednici Skupštine Hrvatskog ceha zaštitara održane 17. rujna 2015. Usvajanje navedenog statuta temeljilo se na članku 13. Zakona o udrugama (NN 74/14) i članku 24 samog Statuta.

Osnovne odredbe sadržane u Statutu reguliraju naziv, sjedište i područje djelovanja Hrvatskog ceha zaštitara sa skraćenom slovčanom oznakom (imenom) HCZ. Također se Statutom uređuje problematika zastupanja Udruge, ciljevi Udruge, djelatnosti za ostvarenje ciljeva, problematika članstva, članarina, prava i obveze članova, unutarnji ustroj, tijela, sastav i načina sazivanja sjednica, izbor, opoziv, ovlasti, načini odlučivanja, trajanje mandata, odgovornosti članova, način upravljanja imovinom Udruge, raspolaganje s mogućom dobiti, način stjecanja imovine, prestanak postojanja, te postupak raspolaganja imovinom u slučaju prestanka postojanja. (6)

3.3.2. Konfederacija europskih sigurnosnih službi

Konfederacija europskih sigurnosnih službi (*Confederation of European Security Services - CoESS*) osnovana 1989. godine smatra se profesionalnom organizacijskom strukturom. Ona djeluje kao „glas“ sigurnosne industrije.(1) *CoESS* djeluje u smjeru prezentacije i podrške razvoja sigurnosti. Sama sigurnost promatra se u okviru sigurnosne industrije na području Europe. *CoESS* se smatra jedinom europskom organizacijom poslodavaca priznatom od strane Europske komisije. Ona predstavlja privatne zaštitarske službe. Aktivna je u konstruktivnom sektorskom socijalnom dijalogu s UNI Europa u cilju postizanja harmonizacije sektora.(11) Zajednički poduzimaju akcije radi poboljšanja i razvoja programa i zaštitarske djelatnosti. Organizacija definira svoje prioritete, dijelom u svrhu promocije i postizanja što kvalitetnije prodaje usluga privatne zaštite.

Konfederacija je praktički unija neovisnih država ili organizacija. One se udružuju da bi radile prema zajedničkim ciljevima. Može se naglasiti da zadržavaju svoj individualni suverenitet. U slučaju konfederacije europskih sigurnosnih službi, to bi uključivalo različite europske zemlje koje surađuju i dijele resurse radi unaprjeđenja kolektivne sigurnosti. Glavnom pretpostavkom

navedenog smatra se obavljanje razmjene obavještajnih podataka, zajedničke vježbe u obuci, usklađeni naponi radi borbe protiv međunarodnog kriminala i terorizma, dogovor o zajedničkim politikama i strategijama za rješavanje sigurnosnih pitanja, te uspostavljanje mehanizama za rješavanje možebitnih sporova između država članica.

Temeljnim vrijednostima *CoEES*-a smatraju se kvaliteta, sigurnost, sukladnost i povjerenje. Tako se pod pojmom kvaliteta podrazumijeva najbolja vrijednost umjesto najniže cijene. Podrazumijeva se postojanje stručnog, dobro obučenog i motiviranog osoblja. To proizlazi iz odgovornog ponašanja poslodavca. Također se stalno vodi briga o primjeni inovativnih tehnologija koje prate trendove razvoja.

Sigurnost se naglašava kao bitnija stavka u poslovanju odnoseći se na ljude, sredstva, organizaciju, zaposlenike tvrtka članica i društva općenito. Primjer se može navesti kroz javno-privatno partnerstvo. Može se spomenuti i sukladnost i/ili usklađenost potpora EU i nacionalnih vlada u razvoju zakonodavstva. Valja naglasiti važnost poštene konkurencije uz osiguranje ispunjavanja najviših kriterija kvalitete pružatelja privatnih sigurnosnih rješenja. Može se tvrditi da se najbitnijim smatra povjerenje. Ono se odnosi na jasno i transparentno komuniciranje s članovima i sudionicima. Također obuhvaća najbolju praksu i primijenjenu etiku uz uključivanje svih u konstruktivan i obostrano koristan dijalog s pripadajućim vlastima.

CoESS se odnosi na 24 nacionalna udruženja u europskim zemljama. Na zemlje članice EU odnosi se 19 nacionalnih udruženja. Članovi mogu biti punopravni, pridruženi i dopisni. Punopravni i pridruženi članovi su nacionalne federacije. Članovi pokrivaju relativno širok raspon privatnih zaštitarskih usluga. Nalaze se u državama članicama EU-a ili izvan EU-a. Punopravne članice su Hrvatska, Austrija, Belgija, Bugarska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Italija, Luksemburg, Sjeverna Makedonija, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Nizozemska, Turska i Ujedinjeno Kraljevstvo, dok su pridružene članice Norveška i Srbija.⁽⁹⁾ Dopisni članovi su europske ili međunarodne organizacije koje prate slične ciljeve kao *CoESS* ali u specifičnijim područjima privatne sigurnosti. Za primjer se može navesti Belgija. Postoje i sponzori koji se ne mogu nazvati članovima. Oni pružaju dodatan doprinos konfederaciji u cilju postizanja dovoljno sredstava za djelovanje u svim područjima za koje se smatra i odlučuje da je neophodno. Prema razinama sponzorstava se dijele na platinaste, zlatne i srebrne. Najveći i

najbitniji sponzor je *Securitas Europe*, a drugi po redu sponzor je G4S Europe. Oni predstavljaju dva velika i jedina platinasta sponzora.

Strukturu konfederacije europskih sigurnosnih službi čini glavna skupština. Ona okuplja sve članove. Skupština se sastaje jednom godišnje u cilju donošenja važnih odluka kao npr.: program rada, prioriteti poslovanja, proračun, članstva i sl. Na glavnoj skupštini se bira Upravni odbor i njegovi dužnosnici. Tu se svrstavaju predsjednik, prvi i drugi potpredsjednik i rizničar. Oni zajedno čine Izvršni odbor. Upravni odbor upravlja *CoESS*-om, osigurava provođenje opće politike i Odluka koje donosi Glavna skupština. Upravni odbor sastoji se od predsjednika svakog odbora *CoESS*-a, članova Izvršnog odbora, jednog predstavnika aktivnih članova i predstavnika sponzora. Ured *CoESS*-a ima sjedište u Bruxellesu. Ured vodi glavni direktor. On provodi Odluke i politiku Glavne skupštine i Upravnog odbora te svakodnevno upravlja Konfederacijom, pored voditelja EU poslova i službenice za komunikaciju i politiku. Povjerenstvo *CoESS*-a čine stručnjaci iz različitih područja djelatnosti privatne zaštite. Stručnjaci imaju mandat za provedbu strateških i operativnih planova Konfederacije. Oni djeluju sljedeći opću viziju, misiju i vrijednosti Konfederacije. Također pružaju savjete i preporuke Upravnom odboru.

Povjerenstva ili Odbori *CoESS*-a odnose se na odbore za:

- zaštitu,
- upravljanje gotovinom,
- nadzor i daljinski nadzor,
- sigurnost zračne luke,
- pomorsku sigurnost,
- zaštitu kritične infrastrukture,
- socijalni dijalog i
- koheziju.

Uz navedene odbore, uspostavljena su još dva projektna tima za standarde i za bespilotne zračne sustave – letjelice (dronove).

Ovakva konfederacija potencijalno bi mogla ponuditi određene prednosti u smislu povećanja ukupne sigurnosti Europe. Ipak, taj pristup zahtijeva značajnu razinu koordinacije i suradnje između država članica. To se posebice odnosi na uravnoteženje interesa i prioriteta različitih zemalja unutar konfederacije. Navedeno svakako ovisi o njihovim pojedinačnim sigurnosnim problemima i o političkim stavovima. Bitne i primjetne aktivnosti kojima *CoESS* poboljšava i potiče razvoj zaštitarstva kao djelatnosti je u proizvodnji priručnika i provedbi projekata. Te aktivnosti podupire i financira EU i Europska komisija. Tako je razvijena i web aplikacija tj. online interaktivni alat. On služi primjerice procjeni rizika za zdravlje i sigurnost na radu bitnih u radu privatne zaštitarske službe.

Uz sveobuhvatno zalaganje za što veći i bolji razvoj zaštitarskih službi i izrazito poticanje za korištenje zaštitarskih usluga, razvijena je i studija o „Privatnoj sigurnosti u Europi – *CoESS* činjenice i brojke“. Ovom studijom obuhvaća se relativno široko geografsko područje. To je jedina dostupna analiza na europskoj razini. Ona pruža reprezentativne statističke i činjenične informacije temeljene na istraživanjima industrije privatnih zaštitarskih usluga. Ova studija omogućuje ažurno vođen i točan pregled sektora privatnih zaštitarskih usluga s naglaskom na polazišta iz pravne, društvene i ekonomske stvarnosti.

Slijedeći razvoj cjelovite strukture društva, novi načini poslovanja *CoESS* odnose se i na aktivno praćenje stanja u ovoj industriji. Stoga se usporedno s navedenim publicira knjiga kao potpora radu tvrtkama. Prva knjiga publicira se 2008. godine. U njoj se naglašava dodatna vrijednost koju privatno osiguranje pruža, kao i važnost samosvijesti da sektor sigurnosne politike pruža, može se reći životne usluge.

Sektor sigurnosne politike također zauzima ključnu ulogu na nacionalnoj i globalnoj razini. Najmanje jedna knjiga godišnje se publicirala, s tim da je obuhvaćala aktualne probleme u poslovanju zaštitarskih tvrtki. Može se naglasiti problematika kibernetičke sigurnosti, sada izrazito aktualne. Važnom se može smatrati i knjiga u kojoj se naglašava utjecaj ekonomske krize i održavanje poslovanja kroz različite segmente tijekom pandemije COVID-19. Tada se pokušalo pružiti što više preporuka za uspješno poslovanje i bolje upravljanje tijekom novonastale situacije. Zadnja izdana publikacija iz 2022. godine odnosi se na popularnu temu o stanju nedostatka radne snage i vještina zaposlenika u privatnim zaštitarskim tvrtkama.

Izričiti naponi ulažu se u razvoj, konkurentnost i neprestano informiranje o mogućnostima i potrebama zaštitarske djelatnosti. Uzimaju se u obzir socijalna politika, vještine i obrazovanje. Naglašava se kvaliteta i podizanje svijesti o vrijednosti koju privatne zaštitarske tvrtke donose cijelom vrijednosnom lancu područja sigurnosti.

3.3.3. Razvoj zaštitarske djelatnosti u Republici Hrvatskoj

Republika Hrvatska je u posljednjih nekoliko desetljeća doživjela značajan gospodarski rast, što je dovelo do povećanja potreba za sigurnosnim mjerama. Razvoj zaštitarskih tvrtki u Hrvatskoj rezultat je ove rastuće potražnje, a brojne tvrtke danas nude niz sigurnosnih rješenja. U ranim danima nastanka Republike Hrvatske, većinu sigurnosnih usluga pružale su policijske i vojne snage. Međutim, gospodarstvo se razvijalo i raslo. Posljedično su se počele pojavljivati privatne zaštitarske tvrtke u cilju zadovoljavanja potreba zahtjeva rastućeg privatnog sektora. U početku su te tvrtke pružale samo osnovne sigurnosne usluge kao što je čuvanje s ljudskim timom.

U današnjim vremenima su proširile svoje usluge na primjerice: elektroničke sigurnosne sustave, CCTV nadzor i rješenja za kontrolu pristupa. Jedan od razloga rasta sigurnosne industrije u Hrvatskoj je položaj zemlje na Balkanskom poluotoku. Hrvatska graniči s više država. Tako se mogu navesti Srbija, Bosna i Hercegovina i Crna Gora. One u određenoj mjeri pokazuju znakove političke nestabilnosti i relativno visoke stope kriminala.⁽¹⁰⁾ Zbog toga se smatra da je Republika Hrvatska ranjiva na primjerice prekogranični organizirani kriminal. Dakako da takva pozicija države zahtijeva uspostavljanje snažnih sigurnosnih mjera.

Može se naglasiti da je i hrvatska turistička gospodarska aktivnost značajno porasla posljednjih godina. Zaštitarske su tvrtke morale udovoljiti tom novonastalom zahtjevu tržišta. Mnoge zaštitarske tvrtke nude turističke sigurnosne usluge. Tu se mogu nabrojati sljedeće: hotelsko osiguranje, osiguranje događaja i osiguranje prijevoza. Jednim od ciljeva samog osiguranja smatra se i težnja da turističke destinacije budu sigurne a iskustva boravka ugodna. Zakonom je i Vlada RH doprinijela razvoju sigurnosne industrije. Tako npr. Ministarstvo unutarnjih poslova upravlja licenciranjem i registracijom privatnih zaštitarskih tvrtki,

osiguravajući ispunjavanje određenih standarda u vremenu prije nego što zadovolje preduvjete bitne za pružanje zaštitarskih usluga.

Povijesno gledano razvoj zaštitarstva u Republici Hrvatskoj je započeo 1992. godine neformalnim razgovorima, sastancima i pripremama inicijativa. Iz tih razgovora proizašli su inicijativni odbori, pa je osnovana Skupština Hrvatskog ceha zaštitara. Te aktivnosti su rezultirale upisom u Registar udruženja obrtnika. Godine 1993. tiska se prvi broj Glasnika Hrvatskog ceha zaštitara. Održava se prva aktualna tribina – Kriminalitet u Hrvatskoj. Godine 1994. problematizirala se tema zaštite u bankarsko-novčarskom poslovanju. To je tada rezultiralo predstavljanjem prvog blindiranog vozila. Protekom godina aktivno su se i relativno brzo donosile preporuke, organizirale se rasprave, izložbe i tribine. Izglasavale su se inicijative za stalnim održavanjem tempa sukladnim s ekonomskim razvojem. Godine 1995. bilježi se znatno povećana aktivnost.

Bitnom novinom smatralo se predstavljanje sustava za dojavu požara, izrada dokumentacije zaštitno-alarmnih uređaja, opreme i sustava. Uspostavljaju se ustaljene kratice i simboli za protuprovalne i vatrodajavne sustave. Tako se na prvom Međunarodnom sajmu za zaštitu osoba i objekata, protupožarnu zaštitu i obranu sa svim pratećim elementima zaštite dobara i ljudi u zajedničkoj organizaciji Ceha i Zagrebačkog velesajma Hrvatskom cehu zaštitara dodjeljuje prvo priznanje za visoku razinu ukupnog nastupa na sajamskoj priredbi uz sudjelovanje 119 izlagača.

Iste godine publicira se Zbornik radova – Zaštita 2000 i Ljetopis Hrvatskog ceha zaštitara 1992. do 1995. povodom prve izložbe zaštite u Hrvatskoj. Tada su se kronološki prikazale aktivnosti u cilju promicanja zaštitarstva kao i osvrt na stanje zaštitarstva u Hrvatskoj. 1996. godine održan je prvi financijski forum. Donosi se prvi Zakon o zaštiti osobe i imovine. Nastavno s godinama relativno velikom brzinom su se donosili razni akti. Donosili su se statuti, osnivale se udruge za promicanje, održavali seminari i okrugli stolovi. Analizirale su se nove vrste prijetnji i načini, te preporuke za njihovo otklanjanje. Aktivno se promicala zaštitarska djelatnost u cilju ostvarivanja što više moguće razine osiguranja. Provela se analiza i usporedba svih domaćih propisa s propisima EU. Utvrdili su se uvjeti koji su trebali biti ispunjeni da bi se ostvarilo pridruženo članstvo u

CoESS-u. Ustanovile su se potrebe temeljem iskustava za ispravna savjetovanja tvrtki opredijeljenih za obavljanje zaštitarske djelatnosti.

Mogu se navesti neke posebnosti. Rad zaštitara u Hrvatskoj regulira se Zakonom o privatnoj zaštiti. Isti je stupio na snagu 1. siječnja 2012. godine. Zakonom se nalaže da svi privatni zaštitari moraju posjedovati licencu Ministarstva unutarnjih poslova. Poslovi zaštitara u Hrvatskoj uključuju zaštitu osoba, imovine i drugih dobara. Odnose se na otkrivanje i sprječavanje nezakonitih radnji te pružanje pomoći i savjeta klijentima. Da bi se postalo zaštitarom u Hrvatskoj, mora se završiti tečaj. Njime se obuhvaćaju teme poput sigurnosnih mjera, hitnih postupaka i zakonskih propisa. Osim toga, pojedinci moraju proći sigurnosnu provjeru. Također moraju ispunjavati i određene uvjete fizičkog i mentalnog zdravlja.

Zaključno, može se tvrditi da se rast sigurnosne industrije u Hrvatskoj može pripisati mnogim donekle raznovrsnim čimbenicima. Tu se mogu uključiti: geostrateški položaj Republike Hrvatske na Balkanu, rastuće sveukupno gospodarstvo, te uspješan turizam kao dio gospodarstva. Analizirana sigurnosna industrija će se vjerojatno i dalje nastaviti razvijati i rasti. Valja naglasiti neke nove trendove u kriminalu kao npr. kibernetički kriminal koji postaje sve rašireniji. Tvrtke svakako žele osigurati svoju online i inu imovinu. Stoga se informiranost svih uključenih u industriju sigurnosti smatra izuzetno bitnom. Zato su javno dostupne objave u povezivosti sa sigurnošću u različitim informativnim glasilcima od ključne važnosti, posebno radi poticanja interesa radnika i ostalih zainteresiranih prema zajedničkoj težnji postizanja krajnjeg željenog rezultata tj. podizanja razine cjelokupne sigurnosti.

3.3.3.1. Privatne zaštitarske tvrtke

Privatne zaštitarske tvrtke mogu se odrediti i kao komercijalni subjekti. Privatne zaštitarske tvrtke pružaju sigurnosne usluge za državne i privatne korisnike. U Republici Hrvatskoj se trgovačka društva i obrti u povezanosti s istraživanom problematikom dijelom svrstavaju u nadležnost Uprave za upravne inspekcijske poslove Ministarstva unutarnjih poslova. Navedena uprava izdaje odobrenja za obavljanje tjelesne ili tehničke privatne zaštite. Odgovorna osoba ili vlasnik obrta dužni su ishoditi odobrenje. Ishođenim odobrenjem omogućuje se obavljanje djelatnosti i sam početak rada. Bez navedenog odobrenja ne mogu se obavljati navedene usluge.

Samo odobrenje izdaje se sukladno prebivalištu ili boravištu podnositelja zahtjeva. Kao primjer razvoja i sam dodatak teoretskom pristupu u ovom radu obrađene su dvije zaštitarske tvrtke i to: “Zaštita Jukić” i “Zaštita Jurenc”. Ove dvije zaštitarske tvrtke pokazuju dominaciju u svom području poslovanja na području Koprivničko - križevačke Županije. Iz analiziranih podataka jasno se uočava trend porasta u poslovanju. To se prikazuje i razvidno je iz tablično prikazanih podataka o njihovom poslovanju prema godinama. Tako se primjerice 2020. godine u poslovanju “Zaštita Jukić” bilježi pad prihoda. To se može izravno povezati s pojavom epidemije SARS-Cov-2 ili korona virusa. Pojava tog virusa uzrokovala je određene poteškoće u gospodarskom sustavu. Praktički prisilno su se zaustavile različite djelatnosti. Život u tom vremenu u privatnim kućanstvima bio je prilično osamljen, a dijelom se odvijao u manjem obiteljskom okruženju. Čak su se u tim vremenima mogle uočiti i neke nove posljedične ugroze.

“Zaštita Jukić” društvo s ograničenom odgovornošću smatra se privatnom zaštitarskom tvrtkom. Tvrtka je započela rad obiteljski. Vremenom je tvrtka uspostavila odličan kontakt i izgradila povjerenje s korisnicima njihovih usluga. Tako je i podigla svoje poslovanje na zavidnu razinu u pogledu učinkovitosti. U svom sveukupnom postojanju više od petnaest godina su u području integracije sustava tehničke zaštite postigli potrebno iskustvo primjenjivo za razvoj pametnih rješenja. Relativno najveći napor ulažu u razvoj vlastitih ljudskih potencijala i praćenje novih tehnoloških promjena. Temeljem njihovog poslovanja smatra se zaštita privatnih i poslovnih prostora od negativnih i neželjenih utjecaja na osobe i/ili imovinu. Budući da se radi o privatnoj zaštitarskoj tvrtki može se naglasiti relativno veliki i značajan raspon usluga koje pružaju.

Svom radu i svakoj usluzi pristupaju pridavajući im istu važnost. Tvrtka se nije isključivo usmjerila samo na poslovanje s privatnim korisnicima i/ili poslovnim korisnicima. Usluge koje se pružaju su: videonadzor, protuprovalna zaštita, vatrodojava, plinodojava, odimljavanje, kontrola pristupa, elektronska evidencija radnog vremena, interfoni, zaštita artikala, informatičke mreže, automatika i održavanje postavljenih sustava zaštite. Analizirajući sadržajno, popisom pruženih usluga može se zaključiti da se poduzeće usmjerilo na sustave tehničke zaštite.

“Zaštita Jurenc”, društvo s ograničenom odgovornošću je također svoje poslovanje započelo kao malo obiteljsko poduzeće. Svoj fokus obavljanja djelatnosti usmjerili su na dva područja. To su zaštita osoba i imovine, odnosno tjelesna zaštita i tehnička zaštita. Ključ uspjeha

i brzog rasta pronašli su u praćenju potreba tržišta i uvažavanjem mišljenja svojih partnera. Stvarali su partnerstva tj. temelj razvoja njihovih proizvoda i usluga. Osnovna namjena usluga i proizvoda kojom se “Zaštita Jurenc” bavi može se podijeliti na preventivnu i aktivnu zaštitu. U svojoj djelatnosti obavljaju zaštitu osoba i imovine. Pod preventivnom zaštitom smatra se odvrćanje od kriminalnih radnji. Pod aktivnom zaštitom smatra se registracija događaja i sudionika kaznenih djela. Ovo poduzeće se u relativno velikom postotku svojih aktivnosti u pravilu bavi tjelesnom zaštitom. Taj pristup podrazumijeva nadzor ulaska i izlaska zaposlenika i stranaka, u i iz štićenog prostora. Također provode redarske usluge i osiguravanje javnih okupljanja. Provode sprečavanje i otkrivanje štetnih pojava i protuprovalnih radnji koje npr. mogu ugroziti osobe i imovinu naručitelja. Osiguravaju pratnju novca i dragocjenosti, te pratnju osoba ili korištenje usluge popularnog naziva “tjelohranitelj”.

Kod tehničke zaštite koriste se klasičnim i IP videonadzorom, HDcctv-om, protuprovalnom i vanjskom zaštitom. Provode nadzor pristupa i radnog vremena, vatrodojavu i plinodojavu. Također skrbe o bežičnoj protuprovali, žičanoj protuprovali i hibridnom protuprovalnom nadzoru. U djelatnosti ove zaštitarske tvrtke svrstavaju se i “cyber”-sigurnost, te računalna forenzika. Prema autoriziranim certifikatima pružaju uslugu izrade sigurnosnih rješenja temeljenih na Linux operativnom sustavu (*ipsec, vpn, ids, ips, firewall, monitoring, auditing*). Pružaju usluge računalne forenzike i analize izvršenih provala sustava uz nadogradnju i poboljšanje istih, te postavljanje i održavanje autorizacijskih i autentifikacijskih sustava (802.1x, pam i slično). Prilikom analiziranja poslovnih djelatnosti ove zaštitarske tvrtke može se primijetiti relativno velika raznolikost usluga. Tako npr. pružaju i usluge čišćenja prostorija i usluge održavanja prostorija, što se više puta može pokazati korisnim u poslovnom smislu posebno radi stvaranja novih partnerstva i pronalaska novih poslova.

Kako bi se prikazao rast poslovanja tijekom godina tj. povećanje prihoda koji je nastao razvojem zaštitarstva u tablicama su iskazani različiti financijski i analitički podaci prema godinama poslovanja. Zadnja analizirana godina je 2021. godina jer za 2022. godinu još nema javno dostupnih financijskih izvještaja uzimajući u obzir kako su obje zaštitarske tvrtke poduzeća, te je rok predaje završnih financijskih izvještaja travanj tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.

	2017	2018	2019	2020	2021
Ukupni prihodi (HRK)	3.045.813	3.423.449	4.832.777	4.542.451	6.787.710
Poslovni prihodi (HRK)	3.034.400	3.420.819	4.831.681	4.505.100	6.740.813
Rast/pad poslovnih Prihoda (%)	39,8 %	12,7 %	41,2 %	-6,8 %	49,6 %
EBITDA (HRK)	386.515	274.744	334.172	10.483	764.127
EBITDA marža (%)	12,7 %	8,0 %	6,9 %	0,2 %	11,3 %
EBIT (HRK)	228.550	87.643	99.258	10.483	262.057
EBIT marža (%)	7,5 %	2,6 %	2,1%	0,2 %	3,9 %
Neto dobit (HRK)	160.992	18.027	37.396	25.814	271.135
Operativni novčani tok (HRK)	127.456	319.257	604.773	-12.619	590.589
Povrat na ukupnu imovinu (ROA) (%)	14,8 %	6,8 %	7,7%	0,6 %	11,6 %
Financijske obveze	545.044	303.678	255.624	627.573	622.891
Koeficijent tekuće likvidnosti	2,5	3,2	3,3	1,4	2,2
Omjer duga i EBITDA	1,4	1,1	0,8	59,9	0,8
Stupanj vlastitog financiranja (%)	47,3 %	57,7 %	61,2 %	45,8 %	47,1 %
Omjer duga i vlastitog kapitala	110,7	0,4	0,3	0,8	0,6
Broj zaposlenih	11	13	16	19	20
Prosječna mjesečna neto plaća (HRK)	3.614	3.740	4.208	4.623	4.814

Tablica 1. Tabela prikaz poslovanja za razdoblje 2017.g.- 2021.g. "Zaštita Jukić" d.o.o. (14)

Izvor: Izradio autor prema predanim godišnjim financijskim izvješćima Zaštite Jukić d.o.o.

* LEGENDA

EBITDA (*engl. Earnings Before Interest Tax Depreciation and Amortization*) financijski izračun koji mjeri profitabilnost društva prije odbitaka, odnosno to je neto dobit društva s određenim troškovima kao što su amortizacija, porezi i kamate

EBIT (*engl. Earnings Before Unterest and Taxes*) ili operativna dobit pokazatelj je profitabilnosti koji sugerira koliko je profitabilno poslovanje društva iz redovnog poslovanja, a prije obračuna poreza i kamata

ROA (*engl. Return on Assets*) predstavlja povrat od uložene imovine, služi kao pokazatelj rentabilnosti odnosno profitabilnosti imovine

	2017	2018	2019	2020	2021
Ukupni prihodi (HRK)	1.807.089	1.882.882	1.890.228	2.475.624	3.107.337
Poslovni prihodi (HRK)	1.762.745	1.680.362	1.880.726	2.475.604	3.107.332
Rast/pad poslovnih Prihoda (%)	- 24,8 %	-4,7 %	11,9 %	31,6 %	25,5 %
EBITDA (HRK)	4.649	-103.732	264.312	439.225	509.656
EBITDA marža (%)	0,3 %	- 6.2 %	14,1 %	17,7 %	16,4 %
EBIT (HRK)	- 84.503	-157.663	149.060	326.595	337.055
EBIT marža (%)	-4,8 %	-9,4 %	7,9 %	13,2 %	10,8 %
Neto dobit (HRK)	-48.752	19.556	112.712	310.499	299.268
Operativni novčani tok (HRK)	46.224	21.789	10.665	213.921	-202.617
Povrat na ukupnu imovinu (ROA) (%)	-3,2 %	-5,7 %	5,3 %	10,9 %	9,3 %
Financijske obveze	191.102	125.916	88.470	167.185	119.128
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,1	1,1	1,3	1,4	1,8
Omjer duga i EBITDA	41,1	-1,2	0,3	0,4	0,2
Stupanj vlastitog financiranja (%)	30,9 %	30,1 %	33,6 %	41,9 %	43,1 %
Omjer duga i vlastitog kapitala	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Broj zaposlenih	21	21	19	24	20
Prosječna mjesečna neto plaća (HRK)	3.333	3.112	3.090	2.972	3.637

Tablica 2. Tabela prikaz poslovanja za razdoblje 2017.g.- 2022.g. "Zaštita Jurenc" d.o.o. (13)

Izvor: Izradio autor prema predanim godišnjim financijskim izvješćima Zaštite Jurenc d.o.o.

* LEGENDA

EBITDA (*engl. Earnings Before Interest Tax Depreciation and Amortization*) financijski izračun koji mjeri profitabilnost društva prije odbitaka, odnosno to je neto dobit društva s određenim troškovima kao što su amortizacija, porezi i kamate

EBIT (*engl. Earnings Before Unterest and Taxes*) ili operativna dobit pokazatelj je profitabilnosti koji sugerira koliko je profitabilno poslovanje društva iz redovnog poslovanja, a prije obračuna poreza i kamata

ROA (*engl. Return on Assets*) predstavlja povrat od uložene imovine, služi kao pokazatelj rentabilnosti odnosno profitabilnosti imovine

Analizirajući financijske podatke oba poduzeća vidljiv je sustavan rast obje zaštitarske tvrtke, odnosno djelatnosti zaštitarstva. Iako se može skrenuti pozornost na složenost i potrebnu stručnost radnika u ovakvim poduzećima, gore prikazane tablice u dijelovima gdje se prikazuju prosječne mjesečne plaće ne pokazuju iznose za koje bi se moglo tvrditi da su zanimljivi potencijalnim djelatnicima. Može se zaključiti da bez obzira na razvoj i potrebe rastućeg tržišta, te povremeno obavljanje opasnih poslova, primanja djelatnicima nisu dovoljno stimulirajuća.

Također se može zaključiti da se temeljnom razlikom ova dva poduzeća smatra odabir smjera poslovanja i djelovanja, a u pravilu su registrirani za obavljanje iste djelatnosti koja je predmet istraživanja ovog rada.

4. REZULTATI I RASPRAVA

Slijedeći glavni cilj ovog rada povezan s utvrđivanjem razvoja zaštitarskih tvrtki, zakonske podloge i pokazatelja njihovog djelovanja u Republici Hrvatskoj od početka nastajanja zaštitarstva kao djelatnosti, može se u raspravi i postignutim rezultatima tvrditi sljedeće. Nedvojbeno je da se iznimnom važnošću za suvremene oblike državnih uređenja, posebno zbog pojavnih oblika raznovrsnih ugroza, opasnosti i slično smatra postojanje i djelovanje zaštitarskih tvrtki u okviru zaštitarske industrije. Zaštitarske tvrtke ovisno o tržištu na kojem djeluju i aktivnostima koje provode pokazuju različite stupnjeve razvijenosti. Razvoj se procjenjuje proučavanjem pravne regulative u Republici Hrvatskoj i uvidom u rad udruga bitnih za razvoj zaštitarstva kao industrije.

Sam Zakon o privatnoj zaštiti smatra se temeljnom pravnom podlogom bitnom za djelatnosti privatne zaštite u Republici Hrvatskoj. Navedeni zakon sadržava elemente važne za razumijevanje, planiranje i ustrojavanje djelatnosti zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj. Prateći razvoj navedenog zakona može se tvrditi kako se mijenjao slijedeći međunarodni položaj Republike Hrvatske, a posljedično i sam njen gospodarski razvoj.

Na sam razvoj zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj svakako da su utjecaj imali i odgovarajući različiti oblici udruga tj. udruženja. Tako se mogu navesti:

- Hrvatski ceh zaštitara na državnoj razini i
- Konfederacija europskih sigurnosnih službi na razini Europske unije.

Hrvatski ceh zaštitara je udruga zaštitarskih tvrtki i pojedinaca. Ova udruga djeluje samostalno, dobrovoljno i slobodno u organizaciji pravnih i fizičkih osoba. Javnim radom posvećena je podršci obavljanju zaštitarskih djelatnosti tvrtkama sa sjedištima u Republici Hrvatskoj.

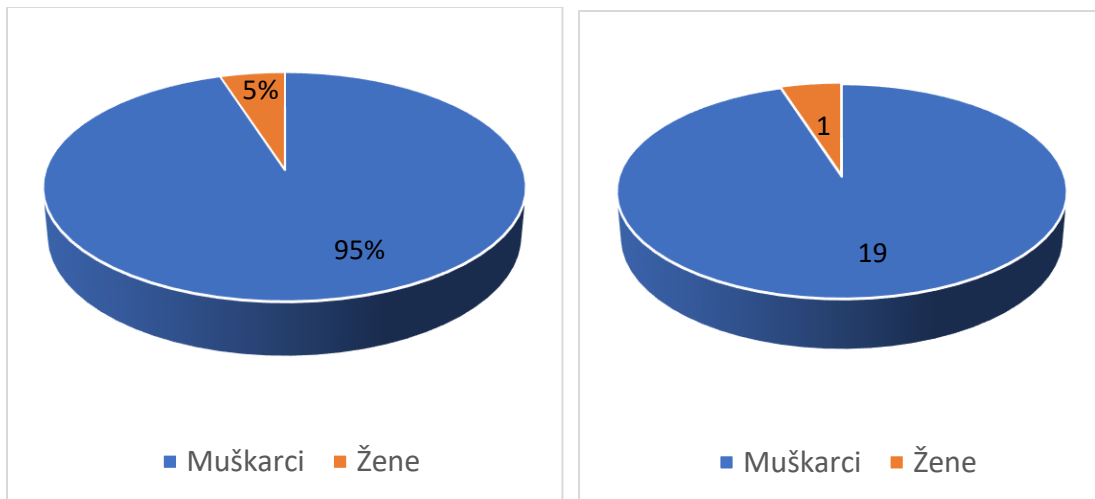
Konfederacija europskih sigurnosnih službi na razini Europske unije smatra se profesionalnom organizacijskom strukturom i djeluje u ime sigurnosne industrije, te samoj industriji pružaju podršku u radu. Ona predstavlja privatne zaštitarske službe. Organizacija prepoznaje sigurnost u okviru sigurnosne industrije na području Europske unije. *CoESS* je jedinstvena europska organizacija poslodavaca, a priznaje je Europska komisija.

Hrvatski ceh zaštitara na državnoj razini (Republika Hrvatska) i Konfederacija europskih sigurnosnih službi na razini Europske unije bitni su čimbenici potpore razvoju zaštitarskih tvrtki u okviru zaštitarske industrije.

Proučavajući industriju privatne zaštite, organizacijske oblike i zaposlenike u privatnoj zaštiti može se tvrditi da u svom radu stalno nailaze na poteškoće. Te poteškoće odnose se na promjenjivost okoline u kojoj industrija privatne zaštite djeluje. Utjecaj okoline obuhvaća primjetne ekonomske, društvene i tehnološke promjene. Tako se mogu navesti demografske promjene, razvoj informatizacije i digitalizacije, promjene i pojava nove pravne regulative kao što je npr. primjena Opće uredbe o zaštiti podataka pod akronimom GDPR (engleska skraćenica za *General Data Protection Regulation*). Dakle, javlja se novina koja se može odrediti pojmom promjenjivog okruženja sigurnosnih prijetnji.

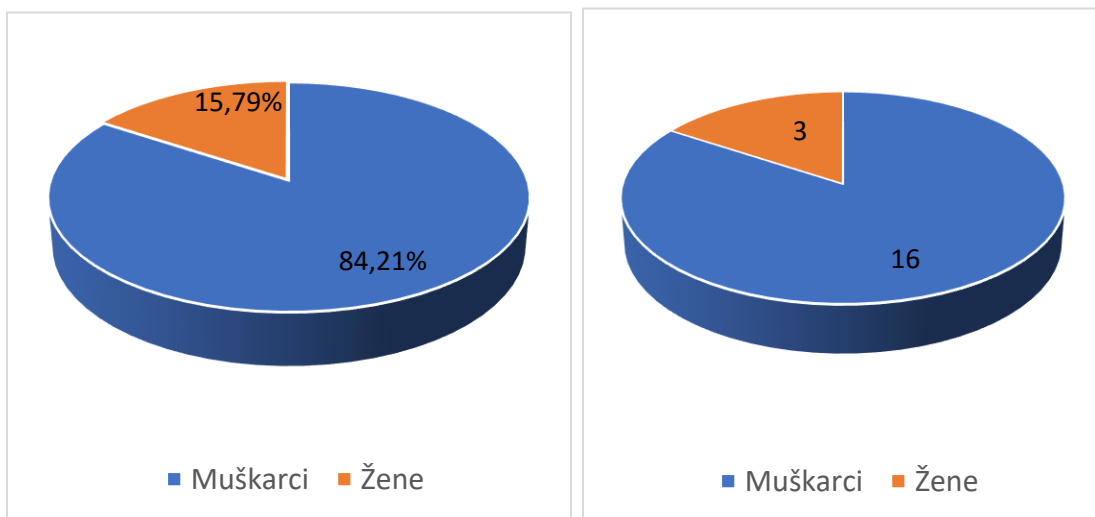
Sve navedeno neophodno zahtijeva prilagodbu zaštitarske industrije, posebno u smislu postupne pretvorbe npr. organizacijskih oblika, modela poslovanja i postupanja sljedeći navedene utjecajne promjene. Različiti čimbenici različito utječu na poslovne aktivnosti zaštitarskih tvrtki. Zato se smatra neophodnim stalno sustavno nadzirati stanja privatnih zaštitarskih tvrtki. Tim praćenjem stanja i poduzetim aktivnostima posljedično se stvaraju odgovarajući ekonomski uvjeti, kao i uvjeti zapošljavanja odgovarajućeg educiranog osoblja. Takvim pristupom doprinosi se poboljšanom otklanjanju novih prijetnji i razvoju industrije privatne zaštite.

U povezanosti s Republikom Hrvatskom može se navesti postojanje nedostatka radne snage i nedostatnih vještina zaposlenika. Neophodnom se može smatrati provedba odgovarajuće obuke i nadogradnje vještina zaposlenika zaštitarske industrije. Donekle se zaštitarstvo u Republici Hrvatskoj smatra profesijom u kojoj svojim radom više sudjeluju pripadnici muške populacije. Ipak, može se primijetiti da danas i ženski dio populacije zauzima svoja radna mjesta u analiziranim djelatnostima. U cilju utvrđivanja udjela zaposlenih po spolu mogu poslužiti sljedeći analizirani podaci.

Slika 3. Grafički prikazi zastupljenosti žena u poslovanju Zaštita Jukić d.o.o., u postotku i brojčano

Izvor: autor izradio prema informacijama sa službene stranica Zaštite Jukić d.o.o. (14)

Slika 4. Grafički prikazi zastupljenosti žena u poslovanju Zaštita Jurenec d.o.o., u postotku i brojčano

Izvor: autor izradio prema informacijama sa službene stranice Zaštite Jurenec d.o.o. (13)

Djelatnici zaštitarskih tvrtki su zbog posebnosti posla i izloženosti svakodnevnom riziku suočeni s raznolikim opasnostima. Za ilustraciju se mogu nabrojati sljedeći poslovi: tjelohranitelji, zaštitari, naoružani čuvari, pratitelji novca ili dragocjenosti. Može se primijetiti da se muškarcima daju bolje početne predispozicije u poslovima zaštitarstva. Tu se pretpostavlja možebitna mogućnost većeg autoriteta muške populacije. Ipak, ženska populacija pokazuje veću želju za stvaranjem. Izuzetno doprinose timskom radu, sklona je ostvarivanju sporazuma, prihvaćanju tuđih razmišljanja, pitanja i prijedloga. Pripadnice ženske populacije su senzibilnije i lakše se poistovjećuju sa situacijom, te lakše i relativno brže uočavaju eventualne probleme u poslovanju. Tu se može ići prema mišljenju da se u zajedničkom radu stvara bolji kumulativni efekt. Iz primjera dvije analizirane zaštitarske tvrtke može se tvrditi da je evidentna manja zastupljenost ženske populacije u obje zaštitarske tvrtke. To je situacija u ove dvije tvrtke, što svakako nužno ne prikazuje reprezentativni podatak. U tom dijelu treba provesti daljnja istraživanja u drugim zaštitarskim tvrtkama. U povezanosti sa zaposlenicima zaštitarskih tvrtki može se navesti da u određenim situacijama i zaposlenici mogu predstavljati unutarnju prijetnju sigurnosti. To se može dogoditi ako raspolažu pristupom informacijama i ako iz određenog razloga žele nanijeti štetu organizaciji.

Današnje sigurnosno okruženje pokazuje stalnu evoluciju sigurnosnih prijetnji. Javljaju se sadržajno novi oblici prijetnji. Često se dinamika takvih pojava ne može odrediti s dovoljnom točnošću. Zato treba stalno tražiti odgovore na nove sigurnosne izazove kako bi korisnici zaštitarskih usluga ostali u odgovarajućoj mjeri zaštićeni.

Današnje stanje tržišta privatnih zaštitarskih usluga smatra se unosnom poslovnom aktivnošću. U djelatnostima zaštitarskih tvrtki također se može upozoriti na možebitnu mogućnost koruptivnih radnji kojima se može čak ugroziti javna sigurnost i nacionalna sigurnost. (13)

Može se naglasiti i problem postojanja relativno niskih plaća i relativno nedostatna zainteresiranost za poslove u zaštitarskim tvrtkama u Republici Hrvatskoj. Postoje i određeni oblici neloyalnosti tvrtki na tržištu zaštitarskih usluga. (5)

Razvoj Republike Hrvatske odvijao se određenom dinamikom. Na dinamičnost razvoja upućuju sljedeće činjenice: uključivanje Republike Hrvatske u svjetske gospodarske trendove, uključivanje Republike Hrvatske u Europsku uniju, ulazak Republike Hrvatske u Schengenski prostor, uvođenje nove platne valute eura i sl. Državni sustav prilagođavao se na odgovarajući način, čime se posljedično stvarao efekt na ukupni gospodarski sustav Republike Hrvatske.

Budući da su zaštitarske tvrtke dio gospodarskog sustava, može se tvrditi da je sam razvoj gospodarskog sustava imao i dalje ima raznoliki utjecaj na samu prilagodbu i razvoj zaštitarskih tvrtki.

5. ZAKLJUČAK

Današnje prijetnje sigurnosti su raznolike, a dio prijetnji odnosi se na primjerice raznolike kriminalne ugroze. Stoga se javlja pojačana neophodnost postojanja i rada zaštitarskih tvrtki.

Međunarodni aspekt problematike zaštitarske djelatnosti može se procijeniti temeljem inicijativa različitih organizacija povezanih s poslovima zaštitarske djelatnosti i prema raznolikim analizama provedenih samostalno ili/i u okviru različitih organizacija u izradi različitih autora. Može se zaključiti da su analizirane preporuke od relativno velike važnosti za svaku granu gospodarstva, pa tako i zaštitarske djelatnosti. Stoga se u radu opisala uloga i značaj djelatnosti npr. Konfederacije europskih sigurnosnih službi. Uočava se i važnost područnih organizacija, pa se u radu opisala uloga i značaj Hrvatskog ceha zaštitara.

Zakon o privatnoj zaštiti predstavlja temeljnu pravnu podlogu funkcioniranju djelatnosti privatne zaštite u Republici Hrvatskoj. Također se može zaključiti da su provedene aktivnosti u zakonodavnom, kao i gospodarskom smislu, djelomično, izravno i neizravno imale bitan utjecaj na prilagodbu i razvoj zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj.

Može se zaključiti da se razvoj Republike Hrvatske odvijao različitom dinamikom. Ona se odnosila na uključivanje Republike Hrvatske u svjetske gospodarske trendove, uključivanje Republike Hrvatske u Europsku uniju, ulazak Republike Hrvatske u Schengenski prostor, uvođenje nove platne valute eura i sl. Državni sustav prilagođavao se na odgovarajući način, čime se posljedično stvarao efekt na ukupni gospodarski sustav Republike Hrvatske.

Zaštitarske tvrtke sastavni su dio gospodarskog sustava. Stoga se može tvrditi da je razvoj gospodarskog sustava imao, i dalje ima raznoliki utjecaj na prilagodbu i razvoj zaštitarskih tvrtki. Sadržana istraživanja u radu istraživane dvije zaštitarske tvrtke upućuju na pokazatelje njihovog djelovanja.

U cilju doprinosa razvoju zaštitarske djelatnosti može se preporučiti poduzimanje aktivnosti povezanih s uspostavom povjerenja između zaštitarskih tvrtki i korisnika usluga. Također se preporuča promocija zaštitarstva.

6. LITERATURA

1. Konfederacija europskih sigurnosnih službi, COESS (mrežne stranice). Dostupno na: <https://portusetnavem.hr/sto-je-konfederacija-europskih-sigurnosnih-sluzbi-coess/>. (pristupljeno 28.02.2023.)
2. e-Savjetovanja, gov.hr (mrežne stranice). Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=5238>. (pristupljeno 17.02.2023.)
3. Učur MĐ, Izmjene i dopune zakona o privatnoj zaštiti. Sigurnost (mrežne stranice). 2011. (pristupljeno 07.04.2023.); 53(2):133-140. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/69823>
4. Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, MORH.hr (mrežne stranice). Dostupno na: <https://www.morh.hr/wp-content/uploads/2017/10/strategija-obrane-nn33-02.pdf>. (pristupljeno 31.01.2023.)
5. Nađ I, Perčin A. Private security - Legal and Operational Aspect of the Security Threat Response. ADRS (mrežne stranice). 2018. (pristupljeno 24.01.2023). Dostupno na: <https://ojs.vvg.hr/index.php/adrs/article/view/14>. 139-149 str
6. Hrvatski ceh zaštitara, hcz.hr (mrežne stranice). (pristupljeno 12.12.2022). Dostupno na: <https://hcz.hr/osnovne-informacije/>
7. Zaštita Jurenec (mrežne stranice). (pristupljeno 31.10.2022). Dostupno na: <http://zastita-jurenec.hr/>
8. Zaštita Jukić (mrežne stranice). (pristupljeno 06.12.2022). Dostupno na: https://zastita-jukic.hr/?gclid=Cj0KCQiAtICdBhCLARIsALUBFcFpMK6GpZDDOI7xY_OPKkjfM6Z ZS9QKAaFrfl16BRw4uH-4E8rTBPEaAvszEALw_wcB
9. Mihalinić M. Contemporary security, new risks and development of crisis management preventive models in Republic of Croatia. 2020.
10. Murray, A. T., Grubestic, T. H. Critical infrastructure protection: The vulnerability conundrum. Telematics and Informatics. 2012. 56–65 str
11. De Waard J. The Private Security Industry in International Perspective, European Journal on Criminal Policy and Research. 1999. (pristupljeno 23.12.2022). Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/227162732_The_Private_Security_Industry_in_International_Perspective?enrichId=rgreq-d46031e2ea7c25edd9dc37d6176dd871-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzIyNzE2MjczMjtBUzoyMDMyNjY0MTI1NTI

xOTZAMTQyNTQ3Mzg5Nzg0OQ%3D%3D&el=

12. Born H, Caparini M, Cole E. Reguliranje privatnih zaštitarskih tvrtki u Europi: status i izgledi. Policy Paper 20. 2007. (pristupljeno 05.01.2023). Dostupno na: <https://doi.org/10.4324/9781315576442>
13. Mriganka M. Security guards doing their job. 2020. (pristupljeno 12.3.2023). Dostupno na: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/imce/SSAD/Media%20Toolkit/MediaSSR_Toolkit_Tipsheet%2012.pdf
14. Rosemont H. Public – Private Security Cooperation from Cyber to Financial Crime. 2016. (pristupljeno 13.12.2022). Dostupno na: <https://static.rusi.org/OP-201608-Rosemont-PublicPrivate-Security-Cooperation1.pdf>
15. Sotlar A, Meško G. The Relationship between The Public and Private Security Sectors in Slovenia– from Coexistence towards Partnership? (pristupljeno 26.10.2022). Dostupno na: https://www.academia.edu/1816434/The_Relationship_between_the_Public_and_Private_Security_Sectors_in_Slovenia_from_Coexistence_towards_Partnership. 269-285 str
16. Dobranović Ž, Mihaljević B. Industrija privatne sigurnosti. 2008. (pristupljeno 21.01.2023). Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/374963>.
17. Nađ I, Rukavina F. Procjena rizika u zaštiti kritične infrastrukture: mogući problemi u provedbi. 2017. (pristupljeno 03.03.2023). Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/967387>
18. Zakon o privatnoj zaštiti Republike Hrvatske (pročišćeni tekst, Narodne novine NN 16/20, 114/22). 2023. (pristupljeno: 14.01.2023). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/291/Zakon-o-privatnoj-za%C5%A1titi>
19. Zakon o zaštiti osoba i imovine Republike Hrvatske (Narodne novine, 83/1996-1474). 1996. (pristupljeno 23.12.2022). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1996_10_83_1474.html
20. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske (Narodne novine NN 13/2021-230). 2021. (pristupljeno 15.03.2023). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html
21. Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (Narodne novine NN 73/2017-1772). 2017. (pristupljeno 25.02.2023). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_07_73_1772.html

22. Zakon o sustavu domovinske sigurnosti (Narodne novine NN 108/2017-2489). 2017. (pristupljeno 26.02.2023). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_11_108_2489.html.
23. Zakon o privatnoj zaštiti Republike Hrvatske (Narodne Novine NN 68/03). 2003. (pristupljeno 25.02.2023). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_04_68_796.html
24. Prekršajni zakon (Narodne novine NN 107/07). 2007. (pristupljeno 25.02.2023). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_10_107_3125.html
25. Coess i UNI Europa, Panoramski pregled sigurnosne industrije članica Europske Unije. 2004. Zaključci poglavlja, str.1. (pristupljeno 05.01.2023.). Dostupno na: https://www.securebestvalue.org/wpcontent/uploads/2023/02/Best_Value_Manual_HR_final.pdf
26. Volkov V. Između gospodarstva i države: Privatna sigurnost i provedba pravila u Rusiji, politika i društvo. god. Prosinac 2000. 492 str
27. Hiscock D. The Commercialisation of Post-Soviet Private Security. 2006. 130-136 str. Dostupno na: <https://www.files.ethz.ch/isn/116022/Fulltext.pdf>
28. Škrtić D. Međunarodni pravni standardi kojima se uređuje policijska uporaba sredstava prisile i opća naznaka nekih poredbenih propisa. 2007. (Pristupljeno 26.10.2022). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/132242>

SAŽETAK

Razvoj zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj

Cilj ovog rada naslova „Razvoj zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj“ odnosio se na utvrđivanje razvoja zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj. Tako se u radu istraživala zakonska podloga i temeljni pokazatelji djelovanja zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj. Nastojalo se istražiti zaštitarske tvrtke od početaka njihovog nastajanja.

Radi ostvarenja cilja koristile su se različite znanstveno istraživačke metode. Mogu se navesti sljedeće: analiza, sinteza, te komparacija informacija i podataka javno dostupnih izvora. Koristile su se i ostale znanstveno istraživačke metode primjenjive za planirano istraživanje kao npr. elementi statistike i sl. Također se cjelovita problematika ovog rada sagledavala s forenzičkog odnosno preventivnog polazišta.

Rezultati istraživanja se mogu sažeto prikazati na sljedeći način. Nakon utvrđivanja pravnih temelja osnivanja i postojanja zaštitarskih tvrtki, utvrdio se i doprinos relevantne međunarodne organizacije kao i domaćeg društva u cilju utvrđivanja između ostalog i dinamike razvoja zaštitarskih tvrtki. U radu su se djelomično proučile aktivnosti dvije zaštitarske tvrtke. Nedvojbeno se utvrdila važnost postojanja i djelovanja zaštitarskih tvrtki. Također se može tvrditi da se primjećuje različita razina razvijenosti zaštitarskih tvrtki, te da se uočila njihova povezanost s gospodarskim razvojem države u kojoj djeluje zaštitarska tvrtka.

Zaključno se može tvrditi sljedeće. Budući da se gospodarski sustav Republike Hrvatske razvijao u dinamičnim uvjetima, utvrdilo se da se državni sustav prilagođavao novonastalim očekivanjima tj. uvjetima. To je stvaralo posljedični efekt na ukupni gospodarski sustav Republike Hrvatske. Svakako da su zaštitarske tvrtke sastavni dio gospodarskog sustava. Stoga se može opravdano tvrditi da je razvoj gospodarskog sustava Republike Hrvatske imao, i dalje ima raznoliki utjecaj na prilagodbu i razvoj samih zaštitarskih tvrtki.

Ključne riječi: zaštitarske tvrtke, razvoj, gospodarski sustav

SUMMARY

Development of security companies in the Republic of Croatia

The aim of this paper entitled "Development of security companies in the Republic of Croatia" was to determine the development of security companies in the Republic of Croatia. Thus, the paper investigated the legal basis and basic indicators of the activities of security companies in the Republic of Croatia. An effort was made to investigate security companies from the beginning of their creation.

Various scientific research methods were used to achieve the goal. The following can be mentioned: analysis, synthesis, and comparison of information and data from publicly available sources. Other scientific research methods applicable to the planned research were also used, such as elements of statistics, etc. Also, the entire issue of this work was viewed from a forensic or preventive point of view.

The results of the research can be summarized as follows. After determining the legal basis for the establishment and existence of security companies, the contribution of the relevant international organization as well as the domestic society was also determined in order to determine, among other things, the dynamics of the development of security companies. The work partially studied the activities of two security companies. The importance of the existence and operation of security companies has undoubtedly been established. It can also be argued that different levels of development of security companies can be observed, and that their connection with the economic development of the country in which the security company operates has been observed.

In conclusion, the following can be stated. Since the economic system of the Republic of Croatia was developing in dynamic conditions, it was determined that the state system was adapting to newly created expectations, i.e. conditions. This created a consequential effect on the overall economic system of the Republic of Croatia. Certainly, security companies are an integral part of the economic system. Therefore, it can be justified to claim that the development of the

economic system of the Republic of Croatia had, and continues to have, a diverse influence on the adaptation and development of the security companies themselves.

Keywords: *security companies, development, economic system*

ŽIVOTOPIS

Ime i prezime: Marko Grudić

Datum rođenja: 23.08.1989.g.

Mjesto rođenja: Koprivnica, Hrvatska

Adresa prebivališta: Herešinska 65, 48000 Koprivnica

Kontakt telefon: 099 2722 781

e-mail: grudic123@gmail.com

OBRAZOVANJE:

1995.-2003. Osnovna škola Braća Radić, Koprivnica

2003.-2007. Gimnazija “Fran Galović”, Koprivnica

2007.-2008. Prekvalifikacija srednjoškolskog obrazovanja, Policijska akademiji, Ministarstvo unutarnjih poslova

2009.-2015. Veleučilište u Šibeniku, Upravni studij

2020.-2022. Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti, smjer Forenzika I nacionalne sigurnosti

Stručna praksa i upoznavanje rada obavljeno u tvrtkama Argios, Sokol, Plovput i Hrvatski hidrografski institut, uz posebni dio stručne prakse obavljen u MUP-u.

RADNO ISKUSTVO:

2010. – danas; MUP Republike Hrvatske – granični policajac

PRILOZI

POPIS SLIKA

Slika 1. Forenzički pristup i odabir dostupnih izvora povezanih sa zaštitarskom djelatnošću.....	4
Slika 2. Forenzički pristup i odabir dostupnih izvora povezanih sa zaštitarskom djelatnošću.....	13
Slika 3. Grafički prikazi zastupljenosti žena u poslovanju Zaštita Jukić d.o.o., u postotku i brojčano.....	29
Slika 4. Grafički prikazi zastupljenosti žena u poslovanju Zaštita Jurenec d.o.o., u postotku i brojčano.....	29

POPIS TABLICA

Tablica 1. Tabelarni prikaz poslovanja kroz godine Zaštita Jukić d.o.o.....	24
Tablica 2. Tabelarni prikaz poslovanja kroz godine Zaštita Jurenec d.o.o.....	25

SUGLASNOSTI

Zaštita Jukić d.o.o.

Zaštita Jurenec d.o.o.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Sveučilišni odjel za forenzične znanosti

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Marko Grudić, izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom “Razvoj zaštitarskih tvrtki u Republici Hrvatskoj” rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Nijedan dio ovoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan bez citiranja i ne krši autorska prava.

Izjavljujem da nijedan dio ovoga rada nije iskorišten u nijednom drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Split, 15. svibnja 2023. godine

Potpis studenta: _____